

ВАРНЕНСКИ СВОБОДЕН УНИВЕРСИТЕТ „ЧЕРНОРИЗЕЦ ХРАБЪР”
ФАКУЛТЕТ „МЕЖДУНАРОДНА ИКОНОМИКА И АДМИНИСТРАЦИЯ”
КАТЕДРА „АДМИНИСТРАЦИЯ, УПРАВЛЕНИЕ И ПОЛИТИЧЕСКИ НАУКИ”

ЕДИБЕ РЕДЖАИЕВА АХМЕДОВА

**ДИНАМИКА НА РАЗВИТИЕТО НА МЕСТНОТО
САМОУПРАВЛЕНИЕ В РЕПУБЛИКА ТУРЦИЯ В ЕВРОПЕЙСКИ
КОНТЕКСТ**

А В Т О Р Е Ф Е Р А Т

на дисертационен труд

за присъждане на образователна и научна степен „доктор”

по професионално направление 3.7. „Администрация и управление”

Докторска програма „Организация и управление извън сферата на
материалното производство”

Научен ръководител:

проф. д.ик.н. Хр. Иванов

Рецензенти:

проф. д-р Поля Кацамунска

доц. д-р Мария Великова

Варна

2017

Дисертационният труд, с обем 215 страници, се състои от увод, изложение в три глави, заключение, списък на използваната библиография и 3 приложения (5 с.). Съдържанието на всяка от главите е разпределено в отделни параграфи, като в края на всяка глава са направени конкретни изводи. Основният текст съдържа 8 таблици и 19 фигури.

Списъкът на използваните литературни източници се състои от 108 заглавия на български, руски, турски и английски език.

Дисертационният труд е обсъден в катедра „Администрация, управление и политически науки” при факултет „Международна икономика и администрация” и насочен за защита пред научно жури.

Публичната защита ще се проведе на открито заседание на научното жури на 18.08.2017 г. от ч. в Заседателната зала на Ректората на ВСУ „Черноризец Храбър”

Материалите по защитата са достъпни в кабинет 204 във ВСУ „Черноризец Храбър” и на сайта www.vfu.bg, Раздел „Докторантури”.

I. ОБЩА ХАРАКТЕРИСТИКА НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

1. Въведение

В началото на ХХІ столетие светът навлезе в нови реалности, доминирани от конкретното историческо проявление на глобализацията, на нейните мащаби, позитивни влияния, асиметрии и деформации. При тези условия на все по-глобализиращата се среда и засилване на интеграционните процеси, принципа на държавен суверенитет търпи известни ограничения, поради което местните интереси и условия започнаха да играят все по-важна роля.

Идеята за динамиката на развитието на местното самоуправление в европейските държави не е новост. Намеренията за изграждане на работещи децентрализирани процеси на публично управление още през 80-те и 90-те години на миналия век придобиват ново измерение. В този период държавите членки на Европейския съюз (ЕС), започват да търсят решения на проблемите свързани с изграждането на устойчиво самоуправление – *първо*, в местните единици на самоуправление, *а по-късно* и в регионалните самоуправляващи се общности. Това е един от основните способи за засилване на интеграцията на отделните общности в рамките на Съюза. По този начин се отслабва влиянието на централизираната национална държава и се трасира пътя за приобщаване на съответната общност към цялата група от аналогични единици при решаване на проблемите от местната/и/или регионалната/власт.

Местното самоуправление и държавното управление са двете страни на публичната власт. Тяхната обвързаност и взаимодействие на различните нива отразяват доброто функциониране на властта в държавата. Степента на развитие на местното самоуправление е важен критерий за демократичното устройство на държавата.¹

От една страна, проблемите на съотношението на функциите на публичните органи в центъра и по места, както и обстоятелството, че местните органи на публичната власт са решаващи в редица сфери на обществения живот, налагат изследването на сега съществуващите *процеси* на местно самоуправление в Република Турция, които се намират в *статично* положение. *От друга страна*, предизвикателствата пред страната произтичащи от евроинтеграционните процеси, изискванията за ефективно и резултатно взаимодействие по прилагане на европейските директиви изискват *по-динамично* развитие на местното самоуправление.

¹ Вж. НСОРБ., „Общински съвет с лице към гражданите – ефективно и прозрачно местно самоуправление”, София 2009., с.7

Оценяването на перспективите и възможностите, както и *добрите практики* в областта на местното самоуправление имат за *мисия* да подпомогнат усилията на приелите ги държави за подобряване организацията на разпределението на правомощията и ресурсите в публичния сектор между различните нива на управление. Основното, заложено в актовете на ЕС, са принципите, насочени към създаването на такава организация, вследствие на която ще се постигне *гъвкавост, откритост и прозрачност* в дейността на местните власти. Когато всички тези фактори са налице, местните единици са в състояние да функционират нормално, а институтът на самоуправлението да изиграе своята катализираща роля по отношение на *динамичното развитие* на териториалните административни единици.

В турската правна литература местното самоуправление е било обект на изследване от изтъкнати учени и специалисти, които със своите научни трудове поставят стабилна научна основа за нови изследвания. Радикалните политически и обществено-икономически промени в края на миналия век допринесоха към нов поглед в изследването на материята.

Консервативният характер на Турция обаче, както в почти всички сфери на обществения живот, така и по отношение на местното самоуправление, продължава да води до обективна недостатъчност на реформи и ограничен достъп до реализирането им. Трябва да се подчертае и че конституционният модел на турското местно самоуправление години наред не е поставян като предмет на цялостно самостоятелно изследване. Това определя *мотивацията* на автора на дисертационния труд да анализира контекста на съвременните актуални демократични тенденции в съчетание с историческите, сравнително-правни и функционални аспекти на проблема.

Насочеността на дисертационното изследване към актуалните проблеми на местното самоуправление в Република Турция – община Одрин е свързана непосредствено с необходимостта от осигуряване на по-динамично развитие на самоуправление, като управленски процес в отговор на нарастващите изисквания на местните органи на властта, на гражданите в контекста на функционирането на местното самоуправление в европейското административно пространство.

2. Актуалност и значимост на темата

Актуалността на разглежданата проблематика е обусловена от необходимостта да бъдат изследвани възникналите две групи обстоятелства:

Първо, динамиката на развитие на местното самоуправление в страните от Европейския съюз.

Второ, произтичащите от кандидат-членството на Република Турция в Европейския съюз промени, които налагат развитието на местното самоуправление в съответствие с европейските общностни регламенти.

3. Обект и предмет на изследването

Обект на изследване е динамиката на развитието на местното самоуправление в Република Турция – община Одрин.

Предмет на изследване са обществените отношения в развитието на местното самоуправление в Република Турция и в частност в администрацията на община Одрин, в контекста на европейската практика.

4. Обхват на изследването

Обхватът на изследването е:

- *Времеви* – обхващащ периода от 1982 г.² до 2016 г.;
- *Териториален* – изследването обхваща местното самоуправление в рамките на Европейския съюз в сравнение с местното самоуправление в Република Турция и община Одрин.

5. Изследователски проблем

Изследователския проблем е породен от повишение критерии и нарастващите изисквания на местните общности в Република Турция, които налагат представяне и проследяване на динамиката на развитието на самоуправлението в Република Турция – община Одрин.

6. Авторова теза.

Авторовата теза в дисертационния труд е, че бавната динамика на развитие на местното самоуправление, в сравнение с водещите практики в европейски контекст, оказва забавящо влияние върху пълноправното членство на кандидат – члена Република Турция в Европейския съюз.

² Kanun №2709 Türkiye Cumhuriyeti Anayasası, Kabul tarihi 07.11.1982 yılı

7. Цел и задачи на дисертационния труд

Целта на дисертационния труд е да се разкрие и установи динамиката на развитието на местното самоуправление в Република Турция – община Одрин, като се сравнят основните административно-управленски процеси с тези в някои страни от Европейския съюз.

За постигане на посочената цел са поставени за решаване следните изследователски задачи:

Първа, да се извърши систематичен обзор на теоретико-методологическите разработки и процеси в областта на местното самоуправление в контекста на европейската политика;

Втора, да се изследва динамиката на местното самоуправление в Република Турция – община Одрин в сравнение с европейските тенденции;

Трета, да се анализират предизвикателствата пред развитието на местното самоуправление в Република Турция – община Одрин.

8. Методология на изследването

Методологията на изследването следва логиката на изложението в дисертационния труд в посоката от целта към задачите и оттам към обобщенията, изводите и препоръките.

Дисертационния труд се основава на *историческия, сравнителноправния, документалния и анкетния метод*, чрез които управленските процеси се разглеждат в тяхната динамика на развитие, взаимна връзка и във взаимодействието им с административната и социалната среда.

Системата от прилаганите конкретни *изследователски методи* обхваща:

- Проучване, систематизация и интерпретация на турската и чуждестранна научна литература в областта на местното самоуправление;
- Анализ на нормативната уредба, засягаща въпросите за самоуправлението в страните от ЕС и Р Турция;
- Проблемен анализ на резултати от научни изследвания и разработки, публикации на турски, български и други учени, експерти и специалисти;
- Критичен анализ на практики на европейски страни и турския опит по отношение на самоуправлението.

9. Ограничения на проблемния обхват на дисертационния труд

Обширността и сложността на проблема ограничава възможността за цялостното му изучаване, анализиране и описване, поради което са приети следните *ограничения*:

- В европейски мащаб се изследват по една държава от Западна, Средна и Източна Европа – Франция, Германия и България;
- Териториален диапазон – изследването акцентира върху процеса на местно самоуправление в община Одрин (Република Турция);
- По отношение на изследвания период – изследвана е действащата до 2016 г. законодателна рамка в избраните европейски страни и Република Турция;
- Анализирани са само тези европейски документи и решения, касаещи местното самоуправление, като вид управление на териториалната общност;
- Направеното анкетно проучване покрива само административните дейности на община Одрин.

II. ОБЕМ И СТРУКТУРА НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

Дисертационния труд е структуриран в увод, три глави, заключение, с общ обем 215 страници. В основния текст се съдържат 8 таблици и 19 фигури. Списъкът с използваната литература наброява 108 източника – български, чуждестранни и интернет източници. В допълнение са обособени 3 приложения (5 с.).

СЪДЪРЖАНИЕ

Използвани съкращения

УВОД

ГЛАВА ПЪРВА: ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГИЧЕСКИ ОСНОВИ НА МЕСТНОТО САМОУПРАВЛЕНИЕ

1.1. Теории и концепции за местно самоуправление

1.2. Местното и регионално самоуправление в европейския интеграционен процес

1.3. Административно-териториално устройство, деление и райониране в европейски контекст

1.4. Европейски политики за териториално сближаване в контекста на стратегията „Европа 2020”

ГЛАВА ВТОРА: ДИНАМИКА НА МЕСТНОТО САМОУПРАВЛЕНИЕ В РЕПУБЛИКА ТУРЦИЯ

- 2.1. Динамика на развитието на местното самоуправление в Република Турция
- 2.2. Сравнителна характеристика на местните и регионалните власти в Европа
- 2.3. Европейското териториално сътрудничество като предпоставка за развитие на местното и регионално самоуправление в Република Турция

ГЛАВА ТРЕТА: РАЗВИТИЕ НА МЕСТНОТО САМОУПРАВЛЕНИЕ В ОБЩИНА ОДРИН

- 3.1. Добрата практика за трансгранично сътрудничество и обмен на опит между Република България и Република Турция
- 3.2. Анализ на процеса на местното самоуправление в община Одрин
- 3.3. Развитие на местно самоуправление в Община Одрин

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Библиография

Приложения

III. КРАТКО ИЗЛОЖЕНИЕ НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

В **Увода** на дисертационния труд е обоснован изборът на темата в контекста на нейната актуалност и практическа приложимост. Формулирани са изследователският проблем и авторовата теза. Дефинирана е целта на изследването и са посочени изследователските задачи поставени за решаване. Определени са обектът, предметът и обхватът на дисертационното изследване. Посочени са ограниченията по изследваната проблематика, използваният инструментариум и публичното представяне на основни резултати от дисертационното изследване.

Първа глава „Теоретико-методологически основи на местното самоуправление“ на дисертационния труд представя обобщение и синтезиране на основните теоретични постановки, концепции и анализи в областта на местното самоуправление на базата на обстойно проучване на литературни източници. Специален акцент е поставен върху значението на местното самоуправление и е изведен аргументът, че днес няма и не може да има силна и сигурна държава без силно и динамично развиващо се местно самоуправление. Достига се до разбирането, че *развитието на местното самоуправление е в логиката на развитие на съотношението между централната държавна власт и правомощията на местните органи на управление и самоуправление.*

В първи параграф „Теории и концепции за местно самоуправление” са анализирани и оценени концептуалните дискусии за произхода и развитието на местното самоуправление. Приема се, че проблемите свързани с формирането и развитието на местното самоуправление са едни от най-важните въпроси на демократичното устройство на обществото. С нея е свързана реализацията на демократическият принцип в управление на обществото – принципа за разделение на властите. Наред със законодателна, изпълнителна и съдебна власт разделение се прави и на местно равнище, където наред с държавните управленски структури се образуват и органи за местното самоуправление, невлизащи в системите на органите на държавната власт. Представят се съвременните виждания и концепции за местно самоуправление, като е направен опит детайлно да се анализира съдържанието и обхватът на понятието „самоуправление”. Прави се конкретизация и разграничение между някои други основополагащи понятия, като „държавна администрация” и „публична администрация”. В тази връзка са изследвани и неговите институционални и функционални значимости. Въз основа на направения анализ докторантът приема, че *„местното самоуправление” не може да бъде разглеждано по друг начин, освен като съвкупност с общия организъм на цялото държавно управление, в състава на което то влиза като част от едно цяло*³. Направен е критичен анализ на *теоретични постановки и са изяснени основни понятия, като „местно управление” и „местно самоуправление”*. Изяснена е разликата между понятията „местна власт”, „местно самоуправление”, „местна автономия”, „централизация”, „деконцентрация” и „децентрализация”.

Въз основа на изследването в теоретичен аспект, авторът достига до следните обобщения:

Първо, местното самоуправление има важна роля в реализацията на една от главните задачи на съвременността – съединяване в едно цяло на интересите на държавата, обществото и личността. Именно такава насоченост на местното самоуправление отговаря на идеята за съвременната, демократична, правова и социална държава, висшата ценност на която е човекът с неговите права и свободи.

Второ, каквито и теории за демокрацията да се разработват, каквито и различия между тях и практиката по реализацията на местното самоуправление да съществуват, всички те признават като безспорен факт, че същността, природата и начина на

³ Вж. Безобразов, П., Управление, самоуправление и судебная власть., СПб., 1882, с.7. Цит. По Чаркасов, А., Сравнительное местное управление (теория и практика)., Москва 1998., с.3

осъществяването на властта на най-ниско ниво е максимално приближаване до хората, а това е ясен знак за степента на демократичност на обществото.

Във втори параграф „Местното и регионално самоуправление в европейския интеграционен процес” е разкрита значимостта на Съвета на Европа, който хронологично е първият, който си поставя за задача да обедини локалните общности в европейското изграждане и политика за устройство на територията, надхвърляща националните рамки. На следващо място е обърнато специално внимание, на огромната роля на Европейската харта за местно самоуправление, която неминуемо заема централно място сред европейските документи за местните и регионалните власти.

Акцент е поставен и върху налаганата тенденция към регионализация, проявяваща се както в национален, така и в интеграционен мащаб и активизирал се особено след 1994 г. със създаването на Комитета на регионите⁴ като консултативен орган към Европейския съюз, който представя мнението на местните и регионалните власти по европейското законодателство и политики. Чрез своите становища и политически препоръки до институциите на ЕС и страните членки на Съюза, Комитетът на регионите обобщава акцентите, и задава насоките за развитието на местното и регионалното самоуправление в Европейския съюз.⁵

С оглед на постигането на пълнота в разработката са анализирани приносът и значимостта за които допринасят и някои други европейски договори. А именно:

- Европейска конституция подписана на 29.10.2004 г. в Рим от лидерите на ЕС. Въпреки, че се отхвърля на референдуми във Франция и Холандия, тя има голямо значение за местното самоуправление. Въпреки, че в нея не са отредени специални разпоредби за по детайлно разглеждане на ролята на местните и регионалните власти, се отделя внимание на местното самоуправление и регионалното ниво на управление:

Първо, подчертава се зачитането от страна на Европейския съюз на националната идентичност на държавите членки „...*включително по отношение на местното и регионалното самоуправление*” (чл.5, т.1);

Второ, възприема се принципът на субсидиарност и косвено се подчертава ролята на местното и регионалното равнище чрез текста, който предвижда „*единствено*” намеса на ЕС като правен субект само там, където целите „*не могат да*

⁴ Решението за създаването на Комитета на регионите е взето в Маастрихт през 1991 г. Тя следва да съдейства при прилагането на политиките на ЕС и да отчита регионалните интереси и потенциалните възможности на регионите, да допринася за европейската интеграция.

⁵ НСОРБ., За европейски тип местно самоуправление., Фондация „Еберт”, София 2013., с.41

бъдат постигнати в достатъчна степен от държавите-членки както на централно, така и на регионално или местно равнище...” (чл.11, т.3);

Трето, определя Комитета на регионите като официален орган в Европейския съюз, който „...се състои от представители на регионите и местните власти” (чл.32, т.2.), а по-надолу се сочи, че техният мандат не е задължителен и „те изпълняват своята длъжност при пълна независимост в общ интерес на Съюза” (чл.32, т.4.).

- Договорът от Лисабон, влязъл в сила на 1 декември 2009 г. Този договор е важен, защото дава възможност на всички равнища на управление в Европа да работят заедно. Също така той прави ЕС по-демократичен и по-ефективен, като подобрява положението на регионите и градовете в политическата система на страните. Той утвърждава принципа, който изисква, решенията засягащи хората, да се взимат на възможно най-близко до тях равнище, а именно принципът на субсидиарността.

Освен това с него се гарантира, че изготвянето на новите законодателни актове на ЕС започва с цялостно разглеждане на въздействието на всички предложения на местно и регионално равнище, а Европейската комисия е длъжна да се консултира с широк спектър от специалисти преди да излезе, с каквито и да било законодателни предложения.

Направено е разграничение по отношение на използваната терминология, свързана с *регионализацията* и *регионалната проблематика*, като е изяснена същността на понятията „регион”, „регионално развитие”, „регионална политика” и „регионално планиране”. В тази връзка е направен анализ на автори от чуждестранната и българска литература, работили по тази проблематика.

Авторът на настоящото изследване в контекста на изследваните дефиниции от български и чужди автори, приема понятието „регион”, като обособена в конкретни граници територия (част от земното пространство), която се отличава с наличието на конкретни географски, исторически, културни, демографски, социални, административни и/или икономически специфики. Докторантът се аргументира с това, че посочената дефиниция е достатъчно универсална, и с други думи – обща, за да удовлетвори множеството значения на понятието, които съществуват в теорията и практиката.

Анализирани и обобщени са още и:

- *Общностната харта за регионализация от 1988 г.*, разработена от Европейския парламент. В документа е упомената необходимостта от регламентиране на регионите

във вътрешното законодателство и са конкретизирани техните правомощия, управленски органи (пряко избираеми – регионален съвет и регионално правителство) и финансови ресурси (собствени данъци и такси, споделени данъци, субсидии и др. (чл.3-14 и чл.17-18, ЕР, 1998).

- Декларацията за регионализма⁶ приета на 04.12.1996 г. от Асамблеята на европейските региони определя региона, като *териториална единица, създадена на равнище непосредствено под това на държавата*. Според тази декларация регионът трябва да се признава в националната конституция или в законодателството да има собствен устройствен статут, или да се основава на друг законодателен акт, който представлява част от правния ред на държавата на най-високо равнище.⁷

- *Хелзинска декларация за регионално самоуправление* на Комитета по местна и регионална демокрация към СЕ от 2002 г. Документът не съдържа специална дефиниция на понятието *регион*, но определя регионалните органи като „*териториални власти, разположени между централното правителство и общините*”. Регионалното самоуправление от друга страна, означава „... *правни компетенции и възможността на регионалните власти в границите, установени от конституцията и закона, да регулират и управляват част от публичните дела на тяхната отговорност, в интерес на населението на региона и в съответствие с принципа на субсидиарността*”. В декларацията е отбелязано, че принципът на регионалното самоуправление трябва да бъде признат в националното законодателство.

Направени са следните обобщения и изводи, свързани с налагащата се тенденция в Европа за регионализация:

Първо, макар и дискусиата за необходимостта от приемането на обвързващ юридически документ за регионално самоуправление в Европа да продължава да се води вече десетилетие, до този момент все още няма консенсус за откриването на процедура за подписване на Хартата. Причините за това са, че освен положителни черти крие и рискове. Най-вече опасенията от въвеждането му се свързват с възможността тя да провокира дезинтеграционни тенденции, които да застрашат националната цялост.

⁶ Декларацията за регионализма – представлява документ, съставен от насочващи норми и стандарти. Декларацията за регионализма не е Харта, която фиксира минималните норми за признаването на даден регион, а тя само очертава насоките, в рамките на които регионите могат да се развиват. Целта на регионализма в Европа е да се създадат условия за поемане на по-големи отговорности, от страна на регионите, за решаване на проблемите на гражданите.

⁷ В Декларацията се обосновава искането на регионите за получаване на политически правомощия в области, в които имат конкурентно предимство – като например икономика (заетост и висок стандарт на живот), култура, научни изследвания и т.н. Това искане се основава на виждането, че регионите заедно с държавите от общността са двата основни стълба на Европейския съюз.

Второ, не по-малко важни са и евентуалните социално-икономически различия, до които може да доведе едно силно регионално самоуправление. Както сепаратизмът, породен от етнокултурни различия, така и появата на дезинтеграционни тенденции в държавата, провокирани от неподходящо разпределение на компетенциите и функциите между равнищата на управление, могат да имат сходен резултат.

Трето, определянето на оптимален за конкретната държава баланс на правомощия и разпределянето на функциите и задачите между административно-териториалните единици е предизвикателство от въвеждането на регионалното самоуправление.

В трети параграф „Административно-териториално устройство, деление и райониране в европейски контекст“ акцентира върху административно-териториалното устройство на страната, като се обръща внимание и на териториалното устройство и в сравнителен аспект на страните намерили отражение в дисертационното изследване, като е обсъдена и промяната на местните териториални граници. Основната задача на административно-териториалното устройство (АТУ), се явява създаването на реални предпоставки за осъществяване на обществено-политическите, социално-икономическите и правозащитните функции на държавата на основата на принципите на демократичност, самоуправление и самоопределение.

Изтъкнато е, че местното самоуправление е неразривно свързано с административно-териториалното устройство на всяка страна, именно защото функционирането на местните органи на власт се осъществява на границите на определена административно-териториална единица, на които се дели територията на държавата. Следователно, административно-териториалното устройство безспорно е *важна, съставна част от организацията на държавата и на държавния апарат, и по същество включва разделянето на страната на административно-териториални единици за създаване на условия за ефективно протичане на жизнените процеси и за упражняване на държавната власт*. Неговото социално-политическо значение се състои в това, че то оказва влияние върху държавите и местните власти, върху отношенията между централните и местните власти, между тях и населението. В този смисъл, административно-териториалната структура на страната е *„носещата конструкция на държавата“*, която следва правилно да се проектира и изгради⁸.

⁸ Вж. Аналитичен доклад за развитие и усъвършенстване на АТУ на страната и правната му основа., НЦТР-ЕАД., София, ноември 2007., с.4

Изследвани са и съществуващите противоречия свързани от една страна с понятията *„административно-териториално устройство“* и *„административно-териториално деление“*. Аргументирано е, че са две свързани помежду си понятия. Терминологичната близост обаче не означава предметна и съдържателна идентичност⁹. В литературата, също често пъти тези две понятия се използват като синонимни. В строгия смисъл на думата, те означават различни неща: административно-териториалното деление показва какви са и колко са административно-териториалните единици към даден момент, т.е. характеризира процеса като моментна даденост. Административно-териториалното устройство обхваща по-широк кръг от проблеми свързани с видовете териториални единици, с процедурите по извършване на промени, включвайки в себе си не само делението на територията като моментна даденост, но и съзнателно провеждания и непрекъснато променящ се процес на административно-териториални промени, извършващи се съобразно волята на населението и в съответствие с държавните интереси. В тази връзка административно-териториалното устройство се дефинира като *„комплексна и целенасочено провеждана дейност по разделянето на територията на страната на териториални единици и създаването в тях на институции и административни органи за провеждане на политика на държавата и местните власти в съответствие с тяхната йерархическа съподчиненост и правомощия установени със закон“*. Авторът споделя виждането си, че по този начин понятието *„административно-териториално устройство“* включва в себе си не само административно-териториалното деление като обективна и моментна реалност, но и постоянно протичащия процес на административно-териториални промени съобразно волята на населението и държавните интереси.

В изследването намира отражение и се анализира и създаденият от Европейският съюз обща класификация на териториалните единици за статистически цели, наречена “NUTS”, чиято цел е да бъде улеснено събирането, разработването и разпространението на хармонизирани регионални статистики в ЕС. Също така тази йерархична система служи и за социално-икономическия анализ на регионите, както и за определяне на действията в областта на политиката на сближаване на ЕС. Изтъква се виждането, че безспорно формирането на NUTS региони оказва влияние върху териториалната структура на страните и създава възможност за провеждането на единна европейска

⁹ Вж. Монеv, П., Местно управление и самоуправление., изд. „Наука и икономика“, Варна 2013., с.45

политика. Разгледани и анализирани са и основните принципи при формирането на NUTS регионите.

В края на параграфа се прави обобщението, че функционалната и институционална организация на административно-териториалните единици в страните играе важна роля при оценката на действащото им административно-териториално устройство, защото това са структурни компоненти. Тяхната жизненост, ефективното им функциониране и взаимодействие в рамките на националните им територии са определящи за качеството на АТУ, както и за това как се осъществява териториалното управление в национален обхват.

*В четвърти параграф „Европейски политики за териториално сближаване в контекста на стратегията „Европа 2020“ специално внимание е отделено на политиката за сближаване на Европейския съюз, отнасяща се до политическата рамка на солидарност на европейско ниво, в която се вписват стотици хиляди проекти в цяла Европа. Аргументирано е че, сближаването *предполага намаляване на социалните и икономическите неравенства, и запазване на културното многообразие и идентичността на районите и страните, които се оценяват като техни предимства.* Анализирани са и нейните три аспекта, като е акцентирано най-вече към *териториалното сближаване* между страните, която *предполага осигуряване на хармонично развитие на всички територии на ЕС и предоставяне на гаранции, че гражданите им могат да се ползват максимално от присъщите характеристики на тези територии.**

Авторът изтъква виждането си, че политиката за сближаване насочва и благоприятства растежа в Европа, насърчава инвестиции, които иначе нямаше да бъдат направени, подкрепя конкурентоспособността в най-уязвимите региони, способства за социален прогрес и солидарност, подпомага подобряването на физическия, социалния и човешкия капитал, като движещи сили на растежа, иновационния потенциал, административния капацитет и модернизацията на администрацията, окуражава многогодишното стратегическо и финансово управление, насърчава обмена на ноу-хау и най-добри практики между регионите и държавите-членки и стимулира установяването на оценка и мониторинг.

Предмет на внимание в настоящи параграф са и Лисабонската стратегия приета през март 2000 г., с която ЕС си постави за цел да се превърне *„най-динамичната и*

конкурентоспособна, основана на знанието икономика в света до 2010 г.”¹⁰, което е в състояние да постигне траен икономически растеж с повече и работни места и висока степен на социално сближаване ¹¹. Във връзка с тази стратегия в дисертационното изследване намира отражение и програмния период 2007-2013 г. Особен акцент се поставя на действащата към момента стратегия „Европа 2020“ – стратегията на ЕС за интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж. Тази стратегия налага подобряване на координацията и обвързването на различни политики и национални стратегии, включително на политиката и стратегиите за балансирано и регионално развитие в рамките на ЕС за да се постигнат вече горе –упоменатите цели, да отговори на съвременните глобални предизвикателства пред развитието на страните и регионите. Стратегията свързва интелигентния растеж с въвеждане на нови технологии и иновации, както и с добре образовани и конкурентоспособни човешки ресурси на пазара на труда.

На тази основа е направено обобщението, че с течение на времето *териториалното сближаване* еволюира до един от основните акценти в Кохезионната политика. В контекста на насоките относно новия програмен период 2014-2020 г. пък *териториалното сътрудничество* се е утвърдил, като водещ приоритет на Стратегията „Европа 2020”, което предопределя все по-нарастващата роля на субнационалните управленски единици – общините и регионите – в процесите на формулиране, структуриране и реализиране на политическия дневен ред на Съюза.

ИЗВОДИ ОТ ПЪРВА ГЛАВА:

1. Съществуващите и променящите се условия в ЕС налагат търсенето на качествено нови идеи, нови виждания в динамично развиващи се условия на обществено развитие. Това се налага от обстоятелството, че местното самоуправление все още не може да разгърне своите потенциални възможности;
2. Процесът на евроинтеграция води със себе си и нарастване на значимостта на местното самоуправление. Членството на страните в Европейския съюз, рязко повишава отговорностите на самоуправлението. Преди всичко на преден план изпъква необходимостта от подобряването на качеството на управлението, т.е. внедряване на европейски стил и стандарт в управленските

¹⁰ Вж. Резюме на „Европа 2020” и Националната програма за реформи на Република България (2011-2015 г.), Институт за пазарна икономика, София 2011., с. 4

¹¹ Вж. Лисабонската стратегия за периода след 2010 г.: предложенията на организираното гражданско общество-Интегриран доклад до Европейския съвет, Европейски икономически и социален комитет., януари 2010 г., с. 13

- процеси. Това от своя страна изисква повишаване качеството на общинския административен персонал, използването на нови общински технологии, а така също и повишена грижа и внимание към проблемите на населението;
3. Като доминираща стратегия на Европейския съюз, стратегията „Европа 2020”, която обхваща икономическите социалните и екологичните политики и се прилага в страните членки от ЕС, предоставя възможност за пряко участие в разработването и прилагането на политиките на ЕС. Предизвикателството е да се окаже натиск за по-добри и ефективни процеси на управление и ангажираност;
 4. На настоящия етап, регионалните и местните власти трябва да се придържат към „Териториалния дневен ред на ЕС 2020”: подобряване на полицентрично и балансирано териториално развитие; насърчаване на интегрирано развитие в градовете; засилване връзките между градските и селските райони на всички нива; териториална интеграция в граничните и трансграничните функциониращи райони;

Във втора глава „Динамика на местното самоуправление в Република Турция” е посветена на последователно разглеждане на състоянието и възможностите за динамичното развитие на местното самоуправление в Република Турция. На тази база е направен сравнителен преглед и сравнителен анализ в някои европейски страни. Отразени са спецификите в осъществявания от тях процес на местно самоуправление и са посочени разликите по отношение на тяхната структура, законодателна рамка и подходи, и е аргументирано доколко различията са предпоставка или респективно не са, за сътрудничество на местните власти.

В Първи параграф „Динамика на развитието на местното самоуправление в Република Турция” е анализирано историческото развитие на местното самоуправление в Република Турция, като за нуждите на изследването е предложена класификация на база приетите конституции на Република Турция от създаването ѝ до днес, като по този начин се цели да се открият най-съществените промени, които страната е претърпяла в развитието на местното си самоуправление. Това са Конституциите от:

- От 1876 г.¹², която съдържа цял раздел, посветен на провинциите. В него се потвърждават принципите на децентрализацията и разделянето на правомощията и областните администрации.

¹²Kabul Tarihi: 7 Zilhicce 1293 (23 Aralık 1876)Düstur, Birinci Tertip, Cilt 4, s.1-40.

- Конституцията от 1921 г., въпреки, че тази Конституция е сравнително кратка по обем, отделя изключително място на местното самоуправление за пръв път държавата делегира определени правомощия на местното самоуправление.
- Конституцията приета през 1961 г.¹³ с която се гарантират правата и свободите на населението. Признава юридическата правосубектност на местното самоуправление. Конституцията смекчава до голяма степен и контрола оказван от централното управление упражняван върху местните власти, а отстраняването на пълномощията на местните органи оставя на съдебната власт.
- Конституцията от 1982 г., която е емблематична за превръщането на турската държава в демократична и светска република. Тази Конституция е първата дефинираща ясно основните права и свободи, социалните и икономическите права и задължения, както и политическите права и задължения на гражданите. Конституция приета през 1982 г. **определя местните власти** като демократични структури, създадени извън централната администрация, с цел да предоставят обществени услуги на местно ниво.

Разгледан и анализиран е и процесът на самото реструктуриране на местното самоуправление в Турция, която започва със стартирането на плановия период в страната, с която страната търси допълнителни алтернативи за местното развитие. Това са проектите:

- Проект за изследване на централната правителствена организация.(МЕНТАР);
- Създаден през 1971 г. от Министерския съвет – проект за Реструктуриране на държавния сектор, регламент за общата посока и стратегия;
- Създадения през 1978 г. и отменен през 1979 г., - Министерство на местното самоуправление;
- Завършения през 1991 г. проект – Проучване на публичната администрация (КАУА); и
- Направеното проучване от TUSAID и от Колективната жилищна администрация.

¹³Kabul Tarihi: 9 Temmuz 1961., Kanun No: 334 Resmî Gazete, 20.7.1961, Sayı: 10859 ., Düstur No: 4 Tertip 1-2, s.2930

Анализирани са също така и процесите на централизация, деконцентрация и децентрализация като аспекти на местното самоуправление. Изведен е извод, че децентрализацията е една от най-важните предпоставки за ефективна местна и регионална политика. Както и, че във взаимоотношенията между централната и местната власт най-важното нещо е създаването на устойчиво равновесие между силите на централизацията и силите на децентрализацията. Намирането на правилната комбинация и доброто национално съотношение между тях гарантира стабилността и устойчивостта на възходящото развитие на държавата.

На преден план са изведени и основните трудности при осъществяване на динамичното развитие на местното самоуправление в Турция, които се конкретизират в няколко конкретни теми:

- Положението днес очертава факта, че структурата на управление не е достатъчно ефективна и ефикасна към желанията на съвременното общество.
- Демократичността, участието на гражданите в управлението и прозрачността не са на необходимото ниво.
- Централното управление и местното самоуправление трябва да преразпределят своите задължения и отговорности помежду си, за да се създаде ефективността и демократичността.

Докторантът допуска, че усъвършенстването на правнонормативната основа е необходимо условие за стимулиране на опитите за усъвършенстване на самоуправленската система на общините в Турция, която предвид направения анализ се развива с много бавна динамика.

Направен е изводът, че Турция за съжаление остава изключително консервативна по отношение на усъвършенстването и приемането на една нова по-добра нормативна база. Процесите продължават да текат с бавни и дори на моменти непостоянни темпове. Дори започналите процеси за нова Конституция и за приобщаване на процес на консултация с гражданското общество, все още остава нерешен. Видимо бавно напредва и приобщаването на страната в съответствие, с критериите и ценностите на Европейския съюз.

Накрая на този параграф авторът споделя виждането си, че и до днес най-негативния процес в Турция остава силно централизираното местно самоуправление, т.е. все още голяма част от правомощията на местните власти са в плещите на централното правителство. За да може да разширява участието на населението в управлението по места, Турция трябва да засили опитите си за по-голяма

децентрализация. Защото само тогава би могло да се твърди, че в турските граници съществува самоуправление, може да се счита, че самото население определя състава на местните представителни органи и участва в неговите непосредствени задачи.

Във втори параграф „Сравнителна характеристика на местните и регионалните власти в Европа” е обърнато особено внимание върху вътрешнонационалните организации на местните власти между страните от Европейския съюз – Франция, Германия, България и Република Турция. Осъществена е кратка характеристика имаща за цел да проследи тяхната структура, законодателна рамка и функциониране.

Изтъкнато е, че местните власти в европейските страни имат различна степен на автономност, свързана с цялостната организация на политико-административната система на държавите, равнищата на управление и разпределението на функциите и отговорностите между тях. Това са правоотношения, които в най-голяма степен са повлияни от националните традиции и история, и не е възможно да се говори за общ модел.

Констатирано е, че в европейската практика се наблюдава и пряка зависимост между броя и големината на основните административно-териториални единици, вида и обема на компетенциите и функциите изпълнявани от тях. Също така, акцент е поставен и върху голямото съществуващо разнообразие и по отношение на структурата на междинно и регионално ниво. Констатира се, че регионалните структури са по-широко застъпени, като най-често срещаните наименования са – области, провинции или региони.

С цел по-добра яснота и прецизност при изясняване на местното и регионално самоуправление в изследваните страни, е обърнато специално внимание и на някои от по-значимите особености и процеса на тяхното развитие. При направения анализ се констатира, че процесът на *децентрализация* във Франция не е приключил. Най-гъвкавият, иновативен и динамичен елемент в системата са общините и метрополиите, като останките от централизираната система все повече се превръща в проблем. Франция продължава да подготвя нови административни реформи, с които се цели да бъдат премахнати департаментите и техните функции, които да се прехвърлят към обединенията на общините.

Другият пример намерил отражение в изследването е България. Интересът на автора е породен от положителния път на България към децентрализираното публично управление, което се проявява главно в две форми: *първо*, като държавно

административно управление по места, което представлява децентрализирана или деконцентрирана държавна администрация и се осъществява от местни органи на централната държавна власт, и *второ*, местно самоуправление, което е израз на децентрализация на държавната власт, осъществява се от местни органи на самоуправление, т.е. от органи, които са избрани и служат основно на местното население.

В изследваната федерална държава Германия се констатира, че самото местно самоуправление в страната се характеризира със значителна пъстрота, обусловено именно от федералното устройство на държавата, административно-териториалното деление на провинциите, а също и от функционалното предназначение на тази институция. Специфична особеност е високата степен на децентрализация, причина за която е и конституционно закрепената самостоятелност на местното самоуправление, както и разпределението на държавната власт между съюза и провинциите. По отношение на териториалната структура на Турция, са разгледани и някои от опитите в страната за укрепване на капацитета на общинското управление, както и на селските организации, които създадоха възможност за по-нататъшните стъпки за прехвърляне на известен брой задачи върху местните органи.

В този параграф подробно са разгледани и органите на местното самоуправление и териториалните органи на изпълнителната власт. Направени са следните по-важни изводи, а именно, че:

1. Местните власти на самоуправление в европейските страни имат различна степен на автономност, свързана с цялостната организация на политико-административната система на държавите, равнищата на управление и разпределението на функциите и отговорностите между тях;
2. В рамките на предоставените им със закон компетентност, органите на самоуправление в повечето европейски страни, упражняват правомощията си независимо.
3. Компетентността на органите на местно самоуправление е различна според статута на административната единица. Представителният административен орган на съответната административно-териториална единица урежда всички въпроси от местен интерес, а също така се разпорежда по въпроси, които са му предоставени за разглеждане от законите или нормативните актове, приети от представителните органи на по-горно ниво на местно самоуправление.

4. Въпреки, че по принцип в преобладаващия брой европейски държави мандат на органите на местната власт е 4 годишен е видно, че това важи за разгледаните в дисертационен труд страни – Република България и Република Франция, във Турция продължителността на органите на местната власт е за 5 години, а в Германия е 5 или 6 години в зависимост от различните провинции.

От направения сравнителен анализ авторът оформя също и следните по-важни изводи:

На първо място, въпреки голямото разнообразие от вариации на политически решения от структурен, функционален и институционален аспект, може да се отбележи, че при организацията на работата им съществува навсякъде общинско ниво, за което е характерно, че е спазен принципът на местно самоуправление. Този извод се прави от предоставените основни правомощия от различните нормативни системи. Така във всички варианти на решение е определена структура на местна власт с представителен орган – съвет с функции на вземане на решения в сферата на предписаните му компетенции; и изпълнителен орган – кмет (или председател), със задачи да осигурява изпълнението на решенията и дейността на съвета.

На второ място, от разглеждането на проблема за мащабите и вида на местните и регионалните структури се вижда ясно, че те са много различни и относителни, както в вътрешнонационален така и в международен план. Освен стандартните административно-териториални структури в европейските страни със специални законодателни решения са формирани редица специални структури за специфични територии.

На трето място, запознаването с различните форми и начини за функциониране на местните власти спомага: да се проникване в същността и да се почерпи от опита на различните структури, както и да се видят в нова светлина процесите на местно самоуправление.

На четвърто място, сравнителният подход позволява възможността да се определят тези характеристики, които са специфични за системата и, които могат да бъдат използвани в различен правен и политически контекст.

В трети параграф „Европейското териториално сътрудничество като предпоставка за развитие на местното и регионално самоуправление в Република Турция” разглежда детайлно програмния период 2014-2020 г. на ЕС, и предназначението и да даде тласък за растеж на територията на Европа чрез насочване

на инвестиции на ЕС към европейската програма за растеж и заетост „Европа 2020”. В този контекст се подчертава ключовата роля на *европейското териториално сътрудничество*, която е важна част от кохезионната политика на ЕС, целяща икономическо, социално и териториално сближаване между регионите и държавите в ЕС.

Обоснована е значимостта на програмите за европейското териториално сътрудничество, като е разгледана и устойчивата тенденция на нарастването им, както по обем, така и като дял от общия бюджет на Съюза. Анализирани са двата планови периода 2007-2013 г. – 2014-2020 г. и е подчертано мнението, че като една от основните цели на ЕС, териториалното сътрудничество осигурява рамка за съвместни действия и обмен между регионалните и местни участници в държавите членки.

Констатира се:

На *първо място*, че в контекста на насоките относно новия програмен период 2014-2020 г. *териториалното сътрудничество* се утвърди като водещ приоритет за реализацията на Стратегията „Европа 2020”. Това предопределя все по-нарастващата роля на субнационалните управленски единици – общините и регионите – в процесите на формулиране, структуриране и реализиране на политическия дневен ред на Съюза.

На *второ място*, европейското териториално сътрудничество и осъществяваните програми за трансгранично сътрудничество осигуряват добра рамка на обмен на опит между националните, регионалните и местните участници от различни държави членки, а и кандидат членки, както и съвместни действия за намиране решения на общи проблеми. Това е още по-важно като се има предвид, че предизвикателствата, пред които са изправени държавите членки и регионите, все по-често пресичат националните/регионалните граници и изискват общи съвместни действия на съответното териториално равнище.

ИЗВОДИ ОТ ВТОРА ГЛАВА:

1. Анализът на нормативната уредба в Република Турция показва, че макар и да се търсят непрекъснато да се изготвят програми за развитие на местното самоуправление все още не са осъществени значими подобрения. Причината за това от една страна може да се търси във факта, че централното управление не желае да делегира своите правомощия и възможности. От друга страна, неблагоприятното поведение на политиците възпрепятства всякакви опити за динамично развитие на местното самоуправление;

2. Бавната динамика на развитие в Турция се дължи и на консервативния характер, който показва страната по отношение на усъвършенстването и приемането на една по-добра нормативна база. Процесите продължават да текат с бавни и дори на моменти непостоянни темпове;

3. По отношение на направената сравнителна характеристика на самоуправлението на страните от Европа, в сравнение с тези от Република Турция могат да се направят следните по-важни констатации:

4. Въпреки голямото разнообразие от вариации на политическите решения от структурен, функционален и институционален аспект, може да се отбележи, че при организацията на работата им за съществуващото общинско ниво, е характерно, че е спазен принципът на местното самоуправление.

5. Разглеждането на проблема за мащабите и вида на местните и регионалните структури се вижда ясно, че те са много различни и относителни както във вътрешнонационален, така и в международен план;

6. От гледна точка на финансирането, във всички страни без изключение в полза на местните бюджети се събират определени в закон местни данъци. Също така, въпреки разликите във формите на финансовото изравняване, съществува и определено сходство от гледна точка на общата цел. Като един от основните приоритети на политиката на сближаване „европейското териториално сътрудничество” е рамка за съвместно действие и обмен на политики между национални, регионални и местни участници в различни държави членки, както и съвместни действия за намиране на съвместни решения на общи проблеми.

В трета глава „Развитие на местното самоуправление в община Одрин са анализирани и обобщени резултати от собствено проучване, което изследва от една страна процеса и практиката на община Одрин при осъществяване на местното самоуправление от органите на местната власт. От друга страна, са изведени съществуващите основни пречки за по-нататъшното развитие на предоставяните от общината дейности.

В Първи параграф „Добрата практика за трансгранично сътрудничество и обмен на опит между Р България и Република Турция” се изследва значението на трансграничното сътрудничество от гледна точка на обстоятелството, че чрез този вид съвместни сътрудничества се създава добра и устойчива практика за планомерно усъвършенстване, с оглед повишаването на качеството на живот в пограничните региони на двете държави, каквито са Р България и Р Турция. Авторът изтъква своето

виждане, че този вид сътрудничество е важно тъй като спомага за повишаване на жизнения стандарт на хората от пограничните области, имайки предвид, че тези територии са в неблагоприятно положение, породено от географското им разположение спрямо границите на съответната държава и отдалечеността им от центрове на интензивен социален, културен и икономически живот.

Съобразно така формулираното виждане докторантът разглежда подробно натрупаният опит в програмата за ТГС между България и Турция в предишния програмен период (2007-2013 г.), където главният проблем за разрешаване бе *балансираното устойчиво развитие, основаващо се на ключови силни страни в областта на трансграничното сътрудничество, с цел това да допринесе до засилване на европейското сътрудничество*. Анализирани са ключовите направления по които Р България и Р Турция си сътрудничат, а именно:

- Засилване на устойчивото икономическо развитие в областта на сътрудничеството и развитие на конкурентните предимства;
- Подобряване на общото социално развитие и насърчаване на социалното сближаване между хората и общностите;
- Подобряване на качеството на живот чрез ефективно използване на общите природни ресурси и опазване на природното, културното и историческото наследство.

Докторантът е на мнение, че в двустранните отношения между двете страни е постигнат изключително положителен опит на всички равнища. А опитът, натрупан от всички бенефициенти в хода на трансгранично сътрудничество до момента демонстрира подобрени знания и опит за подготовка и изпълнение на проекти. След този направен аргумент са разгледани и множество добри практики осъществени между допустимите трансгранични региони.

Специално внимание е обърнато и на настоящата програма (2014-2020 г.) осъществявана между двете страни. Акцент е поставен, както върху неразрешените до този момент проблеми, така и върху настоящите слабости на трансграничния регион. Изтъкнат е аргументът, че настоящата Програма за трансгранично сътрудничество между България и Турция 2014-2020 г. е продължение на една добра практика за сътрудничество и е в съответствие със стратегията „Европа 2020“. Интелигентният растеж се насърчава, наред с другото, чрез мярката за сътрудничество в областта на околната среда и нисковъглеродната икономика, както и чрез дейности в областта на

туризма; укрепване на младежта в региона – като гръбнак за бъдещото развитие, който се разглежда като хоризонтален принцип на програмата.

Анализирани са основните слабости, които през настоящия период са свързани с опазване на околната среда и устойчивият туризъм в трансграничния регион. На края на параграфа са предложени множество приложими добри практики.

Във *Втори параграф „Анализ на процеса на местното самоуправление в община Одрин”* е разгледано местното самоуправление в община Одрин, като се синтезират основните проблеми и слабости пред развитието на самоуправлението в общината. В тематично отношение основни критерии за анализ са принципите за добро местно самоуправление. Докторантът се аргументира с това, че статуквото, липсата на промяна, на нови цели и ориентири, забавя и влошава развитието на общината. Изтъква се виждането, че е много важно община Одрин да успее да внедри добри практики и да изгради динамични програми за развитие, които всъщност са много важен елемент за доброто управление на всяка община.

Констатира се, че чрез тях биха могли да се разкрият основните съществуващи проблеми и да се предложат решения, да се формират позитивни очаквания за гражданите, да се мотивират служителите в администрацията, да се изгради ангажираност на общинското ръководство за промени, които да подобрят същностно ръководената от тях община.

Критерии за анализ на докторанта са съсредоточени върху организационното развитие на община Одрин, като се акцентира върху ключовите аспекти на:

- *Ефикасност и ефективност* – т.е. дали резултатите отговарят на цели, по които е постигнат обществен консенсус. Постигане на максимална възможна полза при определените налични ресурси. Системите за управление на изпълнението да спомагат за оценка и повишаване на ефикасността и ефективността на услугите. Редовно извършване на одити за оценка и подобряване на изпълнението.
- *Откритост и прозрачност* – дали решенията се вземат и привеждат в сила в съответствие с установените правила и норми. Съществуване на публичен достъп до информация, която да не е класифицирана по определени причини и по ред определен от закона. Да има осигурен публичен достъп до информация за взетите решения, прилагането на определени политики и постигнатите резултати по начин, който дава възможност да се следи ефективно и да се допринася за работата на местните власти.

- *Компетенции и капацитет* – дали професионалните умения на тези, които са ангажирани в процесите на управление, се повишават за да се подобри техният принос и постигнати резултати. Дали служителите в администрацията са достатъчно мотивирани да подобряват своята работа и дали се създават и използват практическите методи и процедури за да се превърнат уменията в капацитет и да се постигнат по-добри резултати.
- *Иновации и отговорност за промяна* – дали се търсят нови и ефикасни решения на проблемите и дали се дава приоритет на модерни методи за предоставяне на услуги. Дали администрацията има готовност да въвежда и тества нови програми, както и дали се използва натрупаният чужд опит и дали се създава благоприятен климат за промени в интерес на постигането на определени резултати.
- *Отчетност* – дали всички взети решения от местните органи се докладват и дали се предоставя възможност на гражданите да получават информация от страна на администрацията.

Въз основа получените резултати от анкетното проучване са изведени основните слабости на общинска администрация Одрин:

- Недостатъчната професионалната компетентност и провеждането на обучение за нови знания, умения и опит на служителите;
- Недостатъчното познаване и овладяване на новите информационни и комуникационни технологии от служителите;
- Ниското възнаграждение и липсата на мотивация в служителите;
- Липсата на достатъчна откритост и прозрачност.

В Трети параграф „Развитие на местно самоуправление в Община Одрин” са изведени и обосновани множество добри практики за развитие дейността на община Одрин. Изследва се оптимизирането на организацията и дейността на административното обслужване в Община Одрин и въведените от него общи правила и стандарти за предоставяне на административни услуги. Това се налага с цел усъвършенстване на дейността на структурните звена и с цел доближаване до европейско ниво. Тези правила и стандарти са разработени с активното участие на представители на администрацията на централно ниво. Установени са принципите на организацията на административното обслужване, предоставянето на информация за услугите, управление на качеството, механизмите за обратна връзка и въпросите за

координацията и контрола, както в публичната администрация, така и в организациите, които предоставят обществени услуги.

Докторантът изтъква мнение, че пред местната власт в Одрин се открояват някои нови аспекти и очертават необходимостта от качествено нов етап на развитие в тази насока. Изтъкнато е, че постановките за самоуправление и използването на юридическите подходи вече са недостатъчни и са загубили своето значение. От така изведените мотиви се установява **процес на бавна динамика** на местното самоуправление в община Одрин и се констатира, че *гражданите се нуждаят от администрация, която да е в състояние още на ранен етап да анализира и дефинира възникващите проблеми на обществото, да формулира политики за тяхното разрешаване и да ги осъществява. Наложително е администрацията да се научи да осъществява по-добре своите функции по един структуриран начин и да осигурява механизъм за диалог с организациите в обществото, за да бъдат добре познани и хармонизирани интересите на различни групи.*

Правят се някои предложения за развитие на общината, което според автора би довело и до утвърждаване на нови организационни и административни процеси, която пък философия би приближила местната власт в община Одрин до реалните проблеми и потребности на населението.

Изтъкнато е виждането, че община Одрин изпитва слабост и при взаимодействието си с гражданските организации. Администрацията би следвало да улесни тяхното участие в течащите процеси на ситуациите, идентифициране на проблемите, подреждането им в приоритет, участие в процеса на вземане на решение и тяхното реализиране. По този начин гражданите биха били също по съпричастни към общественото развитие и обективно биха оценили възможностите за разрешаването на проблемите.

Предложени са добри практики, които докторантът групира в две категории:

- *Информирание* - Този процес, следва да бъде съпроводен със заинтересованите страни и гражданите. Това означава, че те следва да бъдат информирани от властта за техните планове, отчети и последствията от дейността им, както и да бъде предоставяна достатъчна информация за предстоящите и взетите решения, например за: бюджета и разходването на средствата. Целта на администрацията следва да бъде запознаване на широката общественост с дейността на осъществяваното от тях местното самоуправление.

- *Консултирането като форма на гражданско участие също би спомогнало за развитието на общината.* Самото консултиране е процес при, който гражданите и местните власти в Община Одрин, както и представителите на групи с обществен интерес могат да коментират официални предложения и да допринесат с идеи и предложения.

Застъпва се идеята, че *общинска администрация Одрин* в процеса на развитие следва да преследва следните приложения:

- Създаване на политики и правила, както и механизми за координиране на действията на администрацията и гражданите;
- Създаване на адекватна организация (включително детайлизиране на информационните процеси, ясно регламентиране на правата и отговорностите на отделните структури в информационния процес и др.) за внедряване на информационни и комуникационни технологии в административната структура;
- Насърчаване на достъпа и използването на предлагането на електронни услуги, чрез тяхното популяризиране и осигуряване на възможност за обратна връзка с потребителите на тези услуги с цел отчитане на нивото на удовлетвореност от тях и предприемане на съответните действия за подобряването им;
- Анализ относно степента на използване на информационни и комуникационни технологии от гражданите и бизнеса.

Като практически препоръки, авторът на дисертационния труд отправя и няколко предложения към администрацията на Община Одрин при осъществяване на местното самоуправление:

1. Трансграничното европейско сътрудничество, което има важно значение за практическите препоръки от гледна точка на общия интерес на страните по даден проблем.
2. Община Одрин да предприеме мерки по отношение на практическите предизвикателства свързани с:
 - Необходимостта от подобряване на ефективността и ефикасността на дейността на администрацията;
 - Задължителност от реорганизация и оптимизация на структурите на общинската администрация;
 - Препоръчителност за подобряване на комуникацията на работните процеси;

- Подобряване на ограничените ресурси – финансови и човешки.
3. Администрацията на община Одрин въпреки положените усилия не е съумяла да приложи някои практически препоръки за осигуряването на публичност и прозрачност в дейността си. Ето защо е наложително да бъдат изградени съвременни комуникационни канали, за да може да се улесни разбирането за това как се решават обществено значими проблеми.
 4. Администрацията на община Одрин следва да извършва повече консултации с гражданското общество и бизнеса при формулиране на политики и вземане на управленски решения.
 5. Администрацията на община Одрин следва да си сътрудничи по-активно с представителите на неправителствените организации при решаване на проблемите в общината, като по този начин ще бъде възможно да се осъществят по обществено значими проекти, което спомогнало за обмяна на опит и въвеждане/адаптиране на успешни практики.

Направени са предложения и във връзка с административно обслужване и предоставяне на административни услуги от общинската администрация. Накрая е поставен и специален акцент върху *прозрачността* и *подотчетността* касаеща действията на администрацията, като са направени редица предложения и са предложени добри практики за тези много важни принципи за всяка администрация.

ИЗВОДИ ОТ ТРЕТА ГЛАВА:

1. Чрез приложението на практическите препоръки се осигурява предимството проблемите да бъдат решавани от двете балкански страни (Р България и Р Турция) осъществяващи сътрудничество;
2. Взаимна е ползата сътрудничеството между администрациите и избягването на ненужното припокриване на административните усилия;
3. Чрез общите дейности и съвместното посрещане на предизвикателствата при трансграничното сътрудничество между България и Турция има положителен ефект върху развитието на граничните им райони.
4. Съществува динамика на развитие между двете страни (туризъм, опазване на околната среда, подобряване на административния капацитет и повишаване на конкурентоспособността и т.н.);
5. За да може община Одрин да достигне до европейските стандарти и до динамично развитие на осъществявания от нея процеси на местно самоуправление

следва да преодолее трудностите по организацията на управлението, така, че поставените цели от общината да бъдат постигнати в максимален обем.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ:

Формирането и развитието на местното самоуправление са едни от най-важните въпроси на демократичното устройство на обществото. С тях е свързана реализацията на демократическия принцип в управление на обществото – принципа за разделение на властите. Наред със законодателна, изпълнителна и съдебна власт, разделение се прави и на местно равнище, където наред с държавните управленски структури, се образуват и органи за местно самоуправление, извън органите на държавната власт. Самоуправлението като принцип за упражняване на властта, се основава на установяване на правила за взаимоотношения между различните нива на управление в държавата. От тази позиция и схващания следва да се приеме, че *развитието на местното самоуправление е в логиката на развитие на съотношението между централната държавна власт и правомощията на местните органи на управление и самоуправление.*

Във връзка с това местното самоуправление може да бъде определено като *органична част* от единната държавна власт с всичките ѝ равнища и териториални структури. Държавното управление *не може* да съществува без участието на местната власт, тъй като двете власти управляват заедно обществото. Ето защо е необходим баланс между самостоятелността на местното самоуправление и задължението на централната власт да определя държавната политика, да решава националните въпроси, свързани с енергетиката, сигурността, опазването на околната среда, макроикономиката и други стратегически цели, интереси и приоритети.

Усъвършенстването на правнонормативната основа е необходимо условие за стимулиране на развитието на местното самоуправление в Турция. В тази връзка последните няколко години правителството на Турция прие да усъвършенства основните си законодателни актове и необходимите подзаконови актове, свързани с изграждането и функционирането на администрациите си като цяло. Процесът на консултациите за новата Конституция стимулира съществено дискусиите свързани с гражданското общество и с местните общности, което разбира се, е нещо положително. Все още обаче съществуват притеснения относно прозрачността. Липсва и напредък в предоставянето на правомощия на провинциите и местното самоуправление. За

съжаление, Турция продължава да бъде консервативна по отношение на усъвършенстването и приемането на една нова, по-добра нормативна база. Процесите продължават да текат с бавни и непостоянни темпове, включително разработването на нова Конституция с приобщаване на гражданското общество. Видимо бавно напредва приобщаването на страната към критериите и ценностите на Европейския съюз.

Териториалната интеграция на Европа е постоянен процес, който се извършва стъпка по стъпка и при който ключова роля играе сътрудничеството, особено между европейските региони и общини. Той обуславя необходимостта на държавно равнище да се възприемат ключовите принципи на децентрализацията и да се използват възможностите, които те предоставят на общините. Преди всичко европейските държави трябва да децентрализират вземането на решения, свързани със стратегическото развитие и икономическата самостоятелност на общините.

В тази връзка развитието на трансграничните отношения между Република България и Република Турция създава условия за модернизация и усъвършенстване на местното самоуправление в двете страни, а това води до повишаване на качеството на живот в пограничните региони на двете държави. Това е особено важно, като се има предвид, че тези територии са в неблагоприятно географско положение поради пограничния им характер и отдалечеността от централните интензивен социален, културен и икономически живот.

Изпълнението на поставената в увода научноизследователска цел е постигната, а именно да се разкрие и установи динамиката на развитието на местното самоуправление в Република Турция – община Одрин, в сравнение с основните административно-управленски процеси в трите анализирани страни от Европейския съюз.

Задачите са съобразени със структурата и съдържанието на дисертационния труд са разгледани в необходимата дълбочина за изясняване, допълване и свързване, на основата на логическата последователност:

Първо, извършен е систематичен обзор на теоретико-методологическите разработки и процеси в областта на местното самоуправление в контекста на европейската политика; *Второ*, изследвана е динамиката на местното самоуправление в Република Турция – община Одрин, в сравнение с европейските тенденции; *Трето*, анализирани са предизвикателствата пред развитието на местното самоуправление в Република Турция – община Одрин.

Чрез постигане на целта и изпълнение на задачите установихме, че консервативният характер на политическото устройство на Република Турция не позволява на местното самоуправление и местна администрация в страната да се развива в достатъчно динамичен порядък. Като страна – кандидатка на Европейския съюз, Република Турция ще трябва да обмисли внимателно отговорностите и правомощията, които е необходимо да делегира от централно на общинско ниво.

Смятаме, че това е в съответствие с поставената за разглеждане и доказване *Авторова теза*, а именно, че бавната динамика на развитие на местното самоуправление в Република Турция (в съответствие с европейските критерии и изисквания) оказва забавящо въздействие върху подготовката на страната за пълноправно членство в Европейския съюз.

Принос на изследването е насочеността към актуалните проблеми на местното самоуправление в Република Турция – община Одрин, свързани непосредствено с необходимостта от осигуряване на по-динамично развитие на самоуправлението като управленски процес, в отговор на нарастващите изисквания на гражданите към местните органи на властта, в контекста на функционирането на местното самоуправление в европейското административно пространство.

III. ПРИНОСИ В ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

Научно-приложни приноси:

1) Извършено е цялостно изследване и анализ на теоретико-методологическите аспекти свързани с местното самоуправление, като са изведени авторови виждания и становища, свързани с разглежданата проблематика;

2) Идентифицирана е динамиката на местното самоуправление в Република Турция и в частност в Община Одрин, като е изказано мнение да бъде продължена добрата практика на трансгранично сътрудничество между кандидат-членката Република Турция и страните от ЕС;

3) Дефинира и се проследява динамиката на развитие на местното самоуправление в Република Турция – Община Одрин в сравнение с някои страни от Западна, Средна и Източна Европа.

Научно-практически приноси:

1) Подчертани са основните слабости, допуснати от Република Турция в динамиката на развитие на местното самоуправление в посока интеграционния процес и членството в ЕС;

- 2) Синтезирани са основните проблеми и аспекти свързани с бавната динамика на развитие на местното самоуправление в Република Турция (Община Одрин) в сравнение с други страни от Европейския съюз;
- 3) Конкретно е оценено настоящото и бъдещото приложение и направление на политиките и практиките за трансгранично сътрудничеството между Република България и Република Турция.

IV. ПУБЛИКАЦИИ, СВЪРЗАНИ С ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

1. Ахмедова, Е., „Местното самоуправление в Република България и страните от Европейския съюз., Годишната университетска научна конференция на НВУ "Васил Левски"., Велико Търново 2016 г.;
2. Ахмедова, Е., „Взаимодействие неправителственних организаций и местной власти”., Материали от Electronic Science, практическа конференция "Проблеми и перспективи за развитие на сектора с нестопанска цел в изпълнение на непряк публичната администрация ", Русия, 2015 ;
3. Ахмедова, Е., „ Местното самоуправление и превенция на престъпността в Република Турция., Велико Търново 2014 г.;
4. Ахмедова, Е., Ролята на кмета за обществения ред и сигурност в местното самоуправление., Велико Търново 2014 г.;
5. Ахмедова, Е., Сигурността в териториалните общности в България., Велико Търново 2014 г.;
6. Ахмедова, Е., Етика в публичната администрация на Република Турция., Годишник ВСУ «Черноризец Храбър», том XIX., Варна 2013.